

HÅLLBAR UTVECKLING INOM GRUNDUTBILDNINGEN

PM

HÅLLBAR UTVECKLING I KURSER OCH PROGRAM

Uppföljning och resultat 2018

Eddi Omrcen och Fredrik Högberg
Göteborgs Centrum för Hållbar utveckling (GMV)

Datum: 2019-03-27

Dnr: **GU 2019/659**

Innehållsförteckning

1. Bakgrund	3
2. Metod och material.....	4
3. Resultat.....	5
3.1 Inrapporterat pågående arbete på fakulteter	5
3.2 Utbudet av hållbarhetsmärkta kurser och program.....	10
3.3 Hållbarhetsmärkta program.....	11
3.4 Hållbarhetsmärkta kurser	15
3.5 Hållbarhetsmärkta kurser för respektive fakultet	18
4. Analys och diskussion	22
5. Kvalitativ utvärdering av hållbarhetsmärkning och s k verktygslåda för lärare.....	24
5.1 Hållbarhetsmärkning av kurser och program	24
5.2 Verktygslåda för lärare	26
5.3 Förslag för att stärka integrering av hållbar utveckling i utbildning	27
5.4 Förslag till uppdrag och beslut	29
6. Källor.....	30

1. Bakgrund

I samband med fastställandet av nya kriterier för hållbarhetsmärkning av kurser och program i april 2014, gav utbildningsnämnden i uppdrag till Göteborgs Centrum för Hållbar utveckling (GMV) att årligen göra en uppföljning av hållbarhetsmärkning av kurser och utbildningsprogram. I sammanställningen skall också eventuella förändringar av de fastställda kriterierna föreslås. Fjolårets uppföljning finns att läsa [här](#).

Bakgrunden till, och utvecklingen av hållbarhetsmärkning och dess kriterier finns beskrivet i detta [dokument](#).

I fjolårets rapport ” *Hållbarhetsmärkning av kurser och program – uppföljning och resultat 2017*” väcktes frågor kring arbetet med hållbarhetsmärkning och hur den kan utvecklas för att en större andel utbildningar vid Göteborgs universitet kan hållbarhetsmärkas. I uppföljningen lyftes också behovet av att utvärdera studenternas syn på hur märkningen fungerar, något som inte ingår i årets rapport.

Nuvarande [kriterier](#) för hållbarhetsmärkning innebär att för att en kurs eller program skall kunna hållbarhetsmärkas krävs det att minst ett av kursens lärandemål tydligt visar att kursens innehåll uppfyller minst ett av 10 explicita kriterier som innehåller mångvetenskapliga och tvärvetenskapliga frågeställningar och perspektiv.¹ Om hållbar utveckling utgör fokus för kursen eller programmet kan kursen/programmet märkas som hållbarhetsfokuserad, i annat fall som hållbarhetsrelaterad.

Själva märkningen görs sedan hösten 2016 i [Gubas Kursplan](#) där en fråga kommer upp när kursplanen registreras. I den färdiga kursplanen kommer då per automatik in en text i anslutning till lärandemålen som beskriver att kursen är hållbarhetsmärkt. Nedan visas symbolerna för märkning samt respektive definition.

Hållbarhetsfokuserade

Kurser/program är hållbarhetsfokuserade där minst ett av lärandemålen tydligt visar att kursinnehållet uppfyller ett av dagens hållbarhetskriterier. Innehållet med fokus på hållbarhet måste också, i enlighet med kriterierna, utgöra kursens/programmets huvudfokus.

Hållbarhetsrelaterade

Kurser/program är hållbarhetsrelaterade där minst ett av lärandemålen tydligt visar att kursinnehållet uppfyller ett av gällande hållbarhetskriterier.

¹ <https://medarbetarportalen.gu.se/miljohandbok/Instruktioner+f%c3%b6r+medarbetare/hallbarhetsmarkning>

2. Metod och material

Sammanställningen i detta PM grundas på uppgifter från Gubas Kursplan (antalet märkta kurser och program), det underlag som rapporterats in i Guria, ”resultat från fakulteter och institutioner” i samband med årsredovisningen, samt återkoppling från fakulteterna avseende förfrågan, ”Förslag för att stärka och utveckla arbetet med att integrera Hållbar utveckling i utbildningar på GU”.

3. Resultat

Först presenteras vad fakulteterna rapporterat in som resultat för årsuppföljning, därefter antalet hållbarhetsmärkta kurser respektive program vid universitet som helhet. Avslutningsvis presenteras de hållbarhetsmärkta utbildningarnas fördelning på fakultets- och institutionsnivå.

3.1 Inrapporterat pågående arbete på fakulteter

Nedan följer utdrag från de texter som respektive fakultet återkopplat via Guria. Dessa uppgifter har rapporterats in av Guriabehörig personal men har inte nödvändigtvis redovisats eller förankrats i fakultetsledningen.

Konstnärliga fakulteten: Fakulteten har ingen fakultetsspecifik verktygslåda avseende hållbar utveckling. Frågan har inte prioriterats under 2018, till dels beroende på avsaknad av resurser och till dels på grund av fokus på kommande institutionssammanslagningar och flytt till gemensamma lokaler. Vid fakultetsdagarna på hösten genomfördes programpunkt/seminarium där programansvarig för designprogrammet, som hållbarhetsmärkts, presenterade sitt arbete med märkningen samt de möjligheter som märkningen genererat.

Fakultetens interna webbsidor med avseende på miljö har även reviderats under hösten 2018 och det har därigenom blivit tydligare vilka mål, roller och möjligheter som finns med hållbarhetsarbetet. Sedan halvårsskiftet finns även miljösamordnare på plats vid fakulteten vilket gör att hållbarhetsarbetet kan få en mera framträdande plats.

Handelshögskolan: Har inte arbetat specifik med GU:s gemensamma verktygslåda för hållbar utveckling under gångna året. Handelshögskolan har ingen fakultetsanpassad verktygslåda för hållbar utveckling i nuläget utan arbetar med hjälp av andra verktyg och metoder. Under året har hållbarhetsdagarna utvecklats och kommer även i fortsättning leda till seminarieverksamhet ihop med Handelshögskolans Råd för Hållbar Utveckling (HRHU) för att öka förståelsen för FN:s hållbarhetsmål (SDG) samt vilka pedagogiska medel som kan användas för att arbeta med dessa mål i klassrummet. Graduate School har fortsatt sitt arbete att hållbarhetsmärka kurser/program utifrån GUs definitioner och riktlinjer. Exempelvis så erbjuds särskilda finansiella resurser om ett av masterprogrammen velat vidareutveckla sitt hållbarhetsfokus. Graduate School har dessutom i samarbete med Handelshögskolans Råd för Hållbar Utveckling (HRHU) tagit fram särskilda hållbarhetsdagar (2st) där alla Graduate School studenter kommer att delta i seminarieverksamhet över programgränser där lösningar för olika hållbarhetsutmaningar kommer att diskuteras/behandlas.

Inom ramen för Handelshögskolans pågående utveckling hållbarhetsarbete har en mappning av institution för ekonomi och samhälls forskning i relation till FN:s 17 globala mål genomförts. Denna kartläggning kommer att följas upp av en fakultetsgemensam workshop kring hur Handelshögskolans kan arbeta vidare gentemot målen i Agenda 2030. Processen har inneburit en ökad dialog kring hållbarhetsfrågor mellan företrädare för institutionens olika avdelningar.

Fakultetens hållbarhetssamordnare deltog på flera kompetensutvecklingsdagar och möten kring de globala målen, rättspraktiken anordnade flera seminarier för lärare, studenter och nyckelpersoner i staden kring juridik och social hållbarhet och Handelshögskolan har påbörjat diskussioner med

Chalmers syftande till att möjliggöra för studenter att läsa valbara kurser där. Fokus har bland annat varit på att identifiera kurser med hållbarhetsfokus.

Utbildningsvetenskapliga fakulteten: I nuläget finns två fakultetsspecifika verktygslådor för hållbar utveckling vid GU, en av dem är den som är framtagen på utbildningsvetenskapliga fakulteten. Verktygslådorna är tänkta som stöd för lärare och kursansvariga i arbetet med att integrera hållbarhet i utbildningen. Diskussionen avseende hållbar utveckling förtydligar behovet av att fokusera utveckling av digitala verktyg i utbildningen. Detta är ett arbete som pågår men som inte kraftsamlats kring under 2018.

Under ett personalmöte presenterade inbjudna föreläsare hur arbetet kring hållbarhet och miljö är organiserat på olika nivåer inom GU. Fördjupning gavs om hållbarhetsmärkning av kurser och program samt om studentorganisationen Black Dot och dess verksamhet och vilka möjligheter som finns i och med detta.

En rapport som belyser hållbarhetsmärkning av förskolläraryrket samt operationalisering av GU's hållbarhetsmål och examensmål för förskolläraryrket har genomförts. Frågan har hanterats i programrådet samt i BUGA, och beslutet är att "Beredning för utbildning på grundnivå och avancerad nivå beslutar att föreslå dekan att hållbarhetsmärka förskolläraryrket som hållbarhetsrelaterat, i enlighet med föreliggande underlag."² Rapporten synliggör styrkor och svagheter i kurser inom ett utbildningsprogram och kunde utgöra grund för att utveckla HU-arbetet i andra utbildningsprogram.

I fakultetens miljöberedning har olika modeller för integrering av hållbar utveckling i utbildningen diskuterats och en workshop har genomförts. IDPP har genomfört en ny kurs, ESD100, som är en översikt över hållbar utveckling och som förväntas medföra spridningseffekter till andra kurser och program. På IPS har alla program uppdragit åt programrådsmötet att ge förslag på integrering av hållbar utveckling i respektive utbildningsprogram. Utbildningsutskottet granskar kontinuerligt kursplaner för att identifiera möjligheter att hållbarhetsmärka kurser.

Samhällsvetenskapliga fakulteten: Vid förvaltningshögskolan pågår ett arbete med att hållbarhetsperspektivet ska genomsyra programmets samtliga kurser. Målet för 2018 var minst 75 procent av alla kurser ska kunna märkas som hållbarhetsrelaterade eller hållbarhetsfokuserade. En administratör har uppdraget att uppdatera kursplaner och sköta miljömärkningen. Ett motsvarande arbete pågår även vid institutionen för globala studier där genomgång av kurser och program pågått med tänkt implementering under 2019.

Samhällsvetenskapliga fakulteten har även lanserat sin omgjorda verktygslåda under det gångna året. Samtliga institutioner har erbjudits workshop om verktygslådan av Tom Böhler, ansvarig för densamma.

² Förskolläraryrket är numera hållbarhetsmärkt (hållbarhetsrelaterat) men fångas formell inte upp i statistiken avseende 2018.

Vid institutionen för journalistik medier och kommunikation har möjligheterna att hållbarhetsmärka kurser undersökts tillsammans med GMV. Möjligheter finns då många kurser innehåller delmoment som rör hållbarhetsaspekter, arbetet behöver utvecklas.

Fakulteten har startat och stöttat implementering av verktygslådan. Verktygslådan har behandlats på ett fakultetsgemensamt internat med institutionernas utbildningsansvariga samt studierektorer. Socialt arbete har arbetat vidare med omarbetade kursplaner med ytterligare inriktning på hållbar utveckling. Sociologi och arbetsvetenskap har tagit upp det på kick-off. Statsvetenskapliga institutionen har hållbarhetsmärkt ett flertal kurser. Förvaltningshögskolan har gått igenom masterprogramens kurser för att hållbarhetsmärka med målet 75 % av alla kurser. Psykologiska institutionen har hållbar utveckling inom flera kurser. Globala studier har påbörjat arbetet med att uppdatera alla kursplaner med information om hållbarhetsmärkning.

Naturvetenskapliga fakulteten: Hållbarhetsmärkning har synliggjorts i kursplaner och programmets utbildningsplaner, det har dock inte tagits fram någon fakultetsspecifik verktygslåda under 2018.

Under året har relevanta utbildningar, seminarier och diskussionsforum som anordnats av GMV och andra aktörer marknadsförts vid institutionen för kemi och molekylärbiologi.

Vid institutionen för kulturvård har hållbarhetsmärkningen i kursplaner har medfört större integrering av hållbarhetsaspekter i undervisningen, innehållet i kurser har diskuterats på kollegienivå.

Vid Kristineberg har aktivt arbete inom miljöarbetsgruppen gett resultat i olika delar av verksamheten. Kompetensutvecklingen består i att vidareutbilda personal i säkerhetstänk, kemikalieanvändning, avfallshantering och minskade utsläpp till miljön. Studiebesök på andra fältstationer håller på att utvecklas. Naturvårdsgrupp har bildats för att minska påverkan på ekosystemen lokalt när kurser hålls eller när material samlas in.

Vid fakultetskansliet har ett arbete med att visualisera de globala hållbarhetsmålen och deras integrering i utbildningen initierats. Detta överförs i reviderad form till nästa år.

Sahlgrenska akademien: Någon unik verktygslåda avseende hållbar utveckling för Sahlgrenska akademien finns inte i nuläget. Fakulteten stimulerar till hållbarhet och märkning av kurser på flera andra vis dock: stimulerar personal att gå på olika miljöseminarier via "miljötänk" (nyhetsbrev) som startades 2017, arrangerat seminarium för institutionens personal inom klimat och hållbar utveckling, information om miljöarbetet finns lätt tillgängligt på institutionens hemsida, kompetensutveckling av lärare genom senior rådgivare vid institutionen som i kontakter med lärarlag och programansvariga diskuterar inslag av hållbar utveckling skett. Möjligheter att hållbarhetsmärka kurser och program har diskuterats/tydliggjorts.

Sahlgrenska akademien har en lunchseminarieserie kring miljö- och hållbarhetsfrågor, "PLANETEN". Seminarierna riktar sig till anställda och studenter. Arrangörer är miljørådet, Nätverket för integrering av HU i utbildning, i samarbete med SASS, Läkare för miljön och Naturskyddsföreningen.

Hållbarhetsfrågor är stående inslag vid APT på vissa institutioner och Biomedicinska analytikerprogrammet diskuterar regelbundet hållbar utveckling på programutskottets möten samt kursledarträffar för att ytterligare öka inslag kring hållbar utveckling inom programmets kurser. Hållbar utveckling är även en stående punkt på programutskottets möten och där har programmets HU-representant möjlighet att återrapportera.

Professor Joakim Larsson och hans grupp har bidragit med att integrera aspekter kring miljö och hållbar utveckling i ett flertal utbildningsprogram, t ex läkarprogrammet, apotekarprogrammet, receptarieprogrammet, programmet för biomedicinska analytiker och sjuksköterskeprogrammet.

Humanistiska fakulteten: Fakulteten har koncentrerat arbetet med miljö och hållbar utveckling till om- och nybyggnationen av Humanisten under 2018. Fakulteten har inte kraftsamlat avseende hållbarhetsmärknigen under gångna året, det ingår dock som del i studierektorernas och programkoordinatorers uppdrag.

BUGA granskar alla hållbarhetsmärkta kursplaner utifrån policyn för hållbarhetsmärkning. Under 2018 har franska utvecklat sin grundkurs till att bli hållbarhetsrelaterad och engelska har utvecklat en webbkurs till att bli hållbarhetsrelaterad. BUGA har under HT18 behandlat två kursplaner inom ämnet engelska EN1311 Djur i litteraturen. Ekokritiska perspektiv och EN2104 Litteratur från södra Afrika: Miljöteoretiska perspektiv. Ytterligare en kursplan är på gång inom ämnet. Dessa kursplaner kommer att gälla fr.o.m. HT19. Undervisning inom social hållbarhet och jämställdhet ingår i alla utbildningsprogram och i många kurser. Efter att dåvarande verktygslåda presenterades, 2015, beslöts inom dåvarande studierektorsgrupp att studierektorerna skulle arbeta för att integrera hållbar utveckling inom minst en kurs per ämne. Detta arbete påbörjades 2017 och har under 2018 börjat ge resultat.

För närvarande finns ingen fakultetsspecifik verktygslåda som stöd för integreringen av hållbar utveckling i utbildningen men BUGA har gett information och stöd till de lärare som varit intresserade av att exempelvis hållbarhetsmärka sin kurs.

Delar av undervisningsuppdraget sköts genom distanskurser och från och med VT 2019 används Canvas som lärplattform. Lärare som ligger långt fram inom "e-lärande" ges utrymme att utveckla kurser och vidareförmedla sina kunskaper till kollegorna. Alla lärare, oavsett akademisk grad, uppmanas också att delta i institutionens olika forskningsseminarier där frågor om socialt hållbar utveckling ofta diskuteras.

IT-fakulteten: Vid utvecklingsarbete på programnivå och vid revisioner av kursplaner tas frågor om Hållbarhetsaspekter upp för diskussion. Arbetet har goda möjligheter att utvecklas och förstärkas framöver. Rutiner är skapade för att säkerställa att hållbarhetsmärkning diskuteras och analyseras i samband med att en kursplan revideras alternativt skapas.

Arbetet med "fakultetsanpassade verktygslådor" har inte påbörjats under 2018 men då den gamla verktygslådan är borttagen finns behov av/önskan om att arbetet med att ta fram en ny initieras under 2019.

Vid ITITs utbildningskonferens i augusti bjöds GMV in som talar under temat Hållbarhet utveckling i utbildning. Detta innebar startskottet på ett arbete med att lyfta frågorna och medvetengöra lärarna kring hur hållbarhetsmålen kan användas i utbildningen.

Gemensamma förvaltningen:

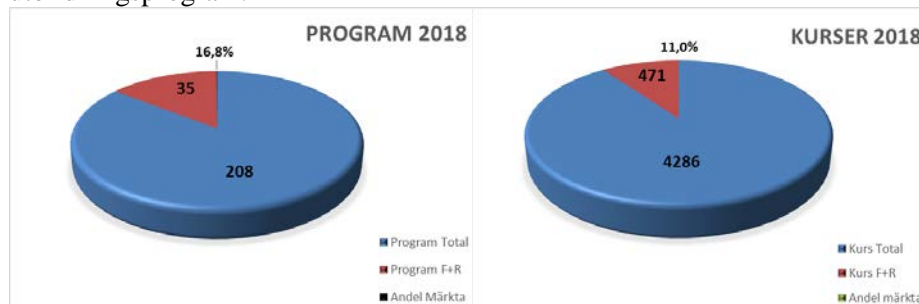
Enheten för utredning och lärarutbildning (EUL) ger stöd till programmen för ämneslärare och kompletterande pedagogisk utbildning, alternativ studiegång. Programråd och kursansvariga institutioner driver utveckling. Ämneslärarprogrammet har sedan fyra år ett integrerat moment

benämnt Hållbar utveckling med människan i centrum. EUL har stöttat i framtagandet av momentet och även stöd kopplat till ekonomi och utbildningsplanering/uppföljning. Ett extra uppdrag i enhetens aktivitetslista har lagts till; om att främja kompetensutveckling inom hållbar utveckling hos medarbetarna genom att ha en stående punkt i enhetens intranät "Gröna rutan".

3.2 Utbudet av hållbarhetsmärkta kurser och program

Genomgående finns två ”typer” av hållbarhetsmärkning, Relaterade och Fokuserade. De två typerna ger en indikation på i vilken utsträckning kursen är hållbarhetsmärkt.

Under 2018 fanns 471 hållbarhetsmärkta kurser vid Göteborgs universitet. Det motsvarar 11 % av det totala antalet kurser³, en ökning på cirka två procentenheter jämfört med 2017. Motsvarande siffror för utbildningsprogram är 35 stycken vilket utgör knappt 17 % av befintliga utbildningsprogram.

Figur 1 Andel hållbarhetsmärkta kurser och program 2018

Kurser			Program		
Totalt	Relaterade	Fokuserade	Totalt	Relaterade	Fokuserade
4286	379	92	208	23	12

Tabell 1: Hållbarhetsmärkta kurser och program.

Avseende kurser så ses de tre senaste årens utveckling i tabellen nedan. Trenden är stadigt positiv med ett par procentenheters ökning årligen, detta utan att något egentligt starkt tryck är satt i frågan. Det finns förvisso ett mål om att öka andelen hållbarhetsmärkta kurser i GU's Miljö- och hållbarhetsplan 2017-2019 och kopplat till detta en indikator men denna är inte kvantifierad.

	Totala antalet kurser	Kurs F+R	Fokuserade	Relaterade	Andel märkta
2016	4030	214	56	158	5,3 %
2017	4211	369	67	302	8,8 %
2018	4286	471	92	379	11,0 %

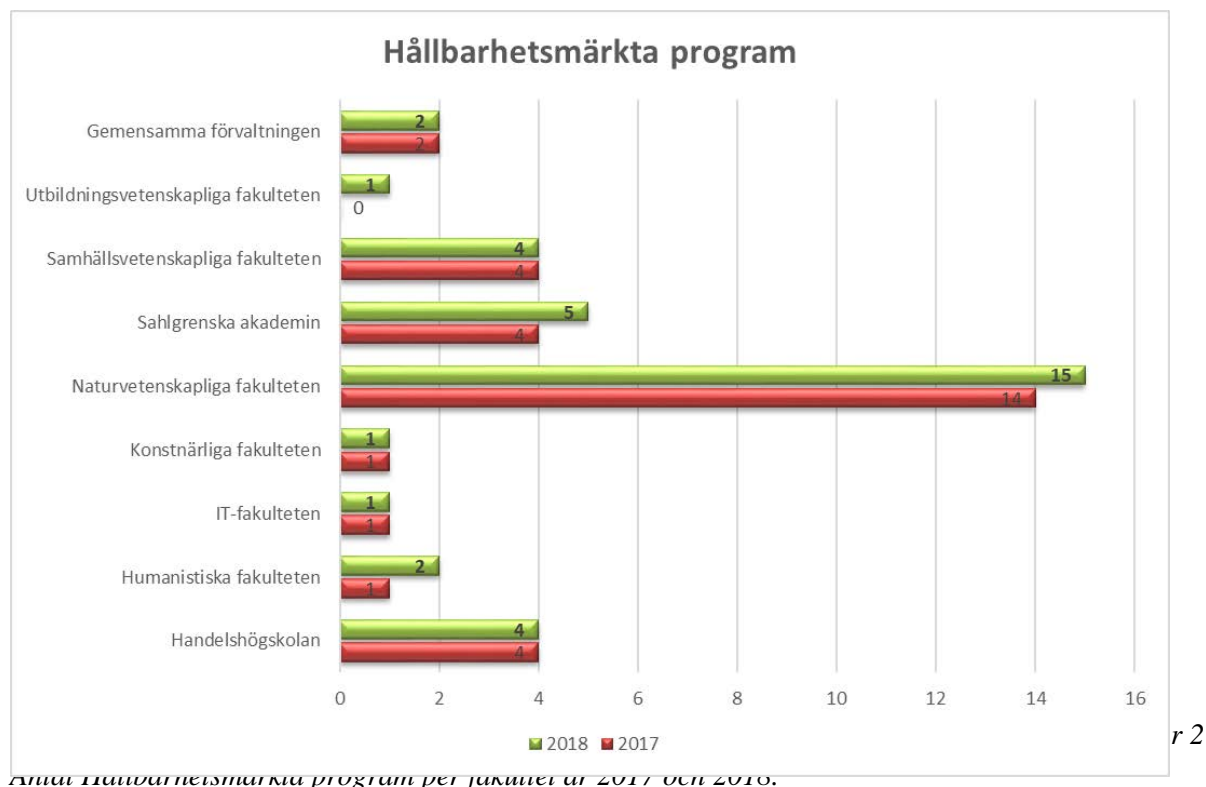
Tabell 2: Utveckling av kursutbudet och märkningen åren 2016-2018

I sammanhanget är det även viktigt att ha i åtanke att vissa program, exempelvis ämneslärarprogrammet, är uppdelat i flera varianter. Detta visar sig inte i statistiken här.

³ Totalt finns 4286 kurser inlagda i Gubas. Uppgift från Gubas förvaltningsgrupp 190109

3.3 Hållbarhetsmärkta program

Figur 2 nedan visar antalet hållbarhetsmärkta program fördelade på de olika fakulteterna. Värt att notera är faktumet att samtliga fakulteter numera tillhandahåller ett hållbarhetsmärkt program! Det är ännu så att naturvetenskapliga fakulteten har flest märkta program, men det är viktigt att kunna konstatera att samtliga delar av organisationen finner hållbarhetsmärkningen relevant.

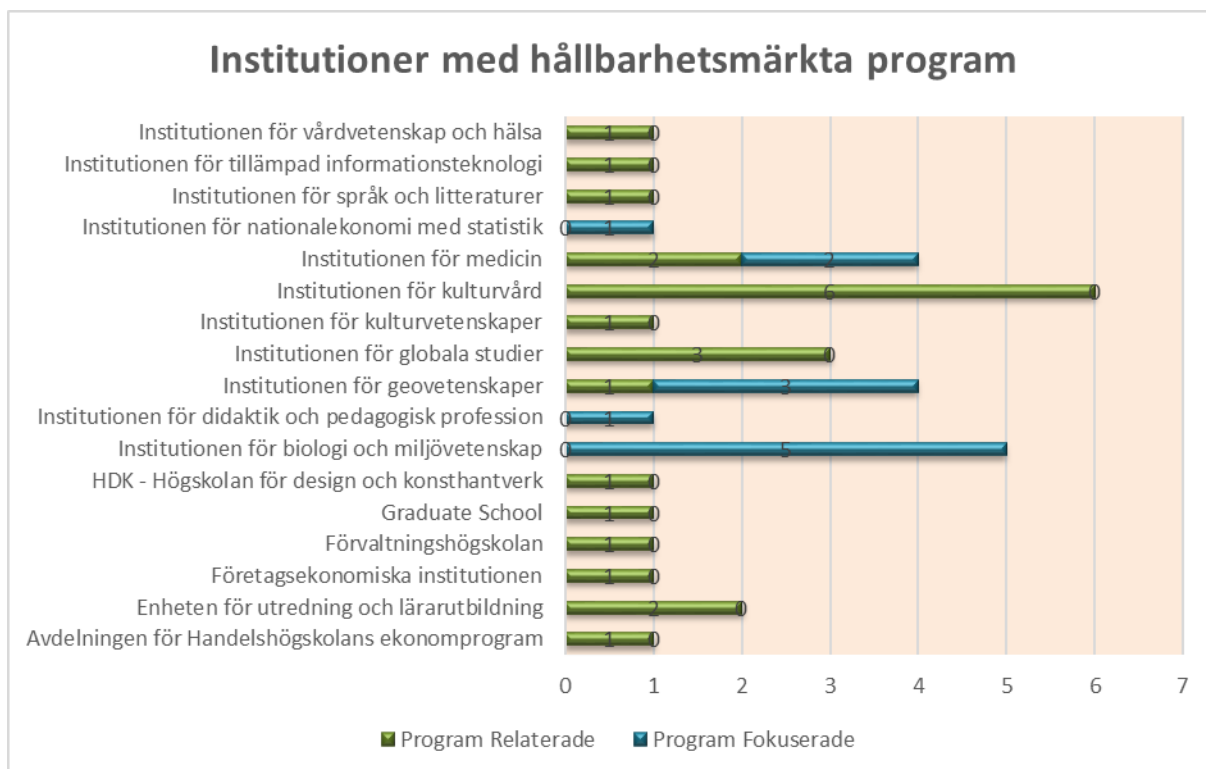

Utvecklingen av hållbarhetsmärkta program de senaste tre åren visas i tabellen nedan. Takten på ökningen är något lägre jämfört med kurser.

	Program Total	Program F+R	Program Fokuserade	Program Relaterade	Andel Märkta
2016	201	30	10	20	14,9%
2017	192	31	11	20	16,1%
2018	208	35	12	23	16,8%

Tabell 3 Utvecklingen av hållbarhetsmärkta program

Av universitetets 46 institutioner/enheter är det 17 som erbjuder hållbarhetsmärkta program. Fem enheter har märkt samtliga program, Avdelningen för Handelshögskolans ekonomprogram, Enheten för utredning och lärarutbildning, Företagsekonomiska institutionen, Institutionen för globala studier samt Institutionen för kulturvård.

Figur 3: Hållbarhetsmärkta program per institution

Tabellen nedan visar vilka program som är märkta samt vilken typ av märkning de har, fokuserad eller relaterad.

Fakultet	Institution	Märkning	Kommentar
Gemensamma fakulteten	Enheten för utredning och lärarutbildning	Relaterad	Ämneslärarprogrammet Grundskola
Gemensamma fakulteten	Enheten för utredning och lärarutbildning	Relaterad	Ämneslärarprogrammet Gymnasium
Handelshögskolan	Avdelningen för Handelshögskolans ekonomprogram	Relaterad	Handelshögskolans ekonomprogram
Handelshögskolan	Företagsekonomiska institutionen	Relaterad	Handelshögskolans logistikprogram
Handelshögskolan	Institutionen för nationalekonomi med statistik	Fokuserad	Samhällsvetenskapligt miljövetarprogram
Handelshögskolan	Graduate School	Relaterad	Master of Science in Marketing and Consumption
Humanistiska fakulteten	Institutionen för kulturvetenskaper	Relaterad	Kultur & Demokrati Masterprogram
Humanistiska fakulteten	Institutionen för språk och litteraturer	Relaterad	Språk & interkulturell kommunikation magister/masterprogram
IT-fakulteten	Institutionen för tillämpad informationsteknologi	Relaterad	Kandidatprogram i kognitionsvetenskap

Konstnärliga fakulteten	HDK - Högskolan för design och konsthantverk	Relaterad	Konstnärligt kandidatprogram i design
Naturvetenskapliga fakulteten	Institutionen för kulturvård	Relaterad	Bebyggelseantikvariskt program
Naturvetenskapliga fakulteten	Institutionen för kulturvård	Relaterad	Bygghantverksprogrammet
Naturvetenskapliga fakulteten	Institutionen för geovetenskaper	Fokuserad	Geografi kandidat
Naturvetenskapliga fakulteten	Institutionen för geovetenskaper	Fokuserad	Geovetenskap kandidat
Naturvetenskapliga fakulteten	Institutionen för kulturvård	Relaterad	Konservatorsprogrammet
Naturvetenskapliga fakulteten	Institutionen för kulturvård	Relaterad	Ledarskap i slöjd och konsthantverk
Naturvetenskapliga fakulteten	Institutionen för biologi och miljövetenskap	Fokuserad	Miljövetenskapligt program med naturvetenskaplig inriktning, kandidatprogram
Naturvetenskapliga fakulteten	Institutionen för kulturvård	Relaterad	Trädgårdens och landskapsvårdens hantverk
Naturvetenskapliga fakulteten	Institutionen för biologi och miljövetenskap	Fokuserad	Atmosfärvetenskap, klimat och ekosystem
Naturvetenskapliga fakulteten	Institutionen för geovetenskaper	Fokuserad	Geografi Masterprogram
Naturvetenskapliga fakulteten	Institutionen för geovetenskaper	Relaterad	Geovetenskap Masterprogram
Naturvetenskapliga fakulteten	Institutionen för kulturvård	Relaterad	Masterprogram i kulturvård
Naturvetenskapliga fakulteten	Institutionen för biologi och miljövetenskap	Fokuserad	Miljö- och hälsoskydd Masterprogram
Naturvetenskapliga fakulteten	Institutionen för biologi och miljövetenskap	Fokuserad	Miljövetenskap med naturvetenskaplig inriktning, masterprogram
Naturvetenskapliga fakulteten	Institutionen för biologi och miljövetenskap	Fokuserad	Ecotoxicology, Master's Programme

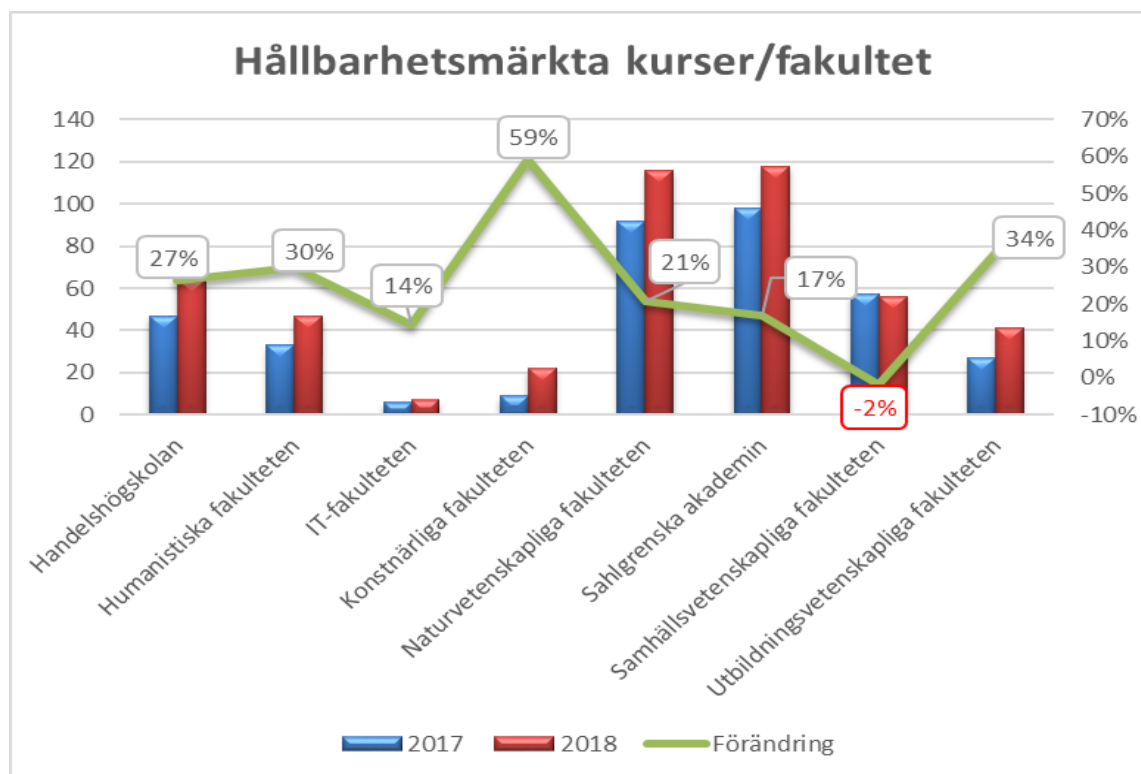
Sahlgrenska akademien	Institutionen för medicin	Relaterad	Dietistprogrammet
Sahlgrenska akademien	Institutionen för medicin	Fokuserad	Folkhälsovetenskap Kandidat
Sahlgrenska akademien	Institutionen för medicin	Relaterad	Folkhälsovetenskap Master
Sahlgrenska akademien	Institutionen för vårdvetenskap och hälsa	Relaterad	Kompletterande utbildning för sjuksköterskor med utländsk examen
Sahlgrenska akademien	Institutionen för medicin	Fokuserad	Masterprogram i global hälsa
Samhällsvetenskapliga fakulteten	Institutionen för globala studier	Relaterad	Kandidatprogrammet i Globala studier
Samhällsvetenskapliga fakulteten	Förvaltningshögskolan	Relaterad	Kandidatprogrammet i offentlig förvaltning
Samhällsvetenskapliga fakulteten	Institutionen för globala studier	Relaterad	Master Programme in Global Studies
Samhällsvetenskapliga fakulteten	Institutionen för globala studier	Relaterad	Masterprogram i Mänskliga rättigheter
Utbildningsvetenskapliga fakulteten	Institutionen för didaktik och pedagogisk profession	Fokuserad	Utbildning för hållbar utveckling Masterprogram

Tabell 4 Hållbarhetsmärkta program

3.4 Hållbarhetsmärkta kurser

Hållbarhetsmärkningen av kurser har också utvecklats i en positiv riktning under 2018.

I figur 4 visas en sammanställning av antal hållbarhetsmärkta kurser per fakultet mellan år 2017 och 2018. Resultatet visar att sju av åtta fakulteter har ökat antal hållbarhetsmärkta kurser från 2017 till 2018. Störst ökning har skett vid konstnärliga fakulteten. Flest hållbarhetsmärkta kurser finns vid Sahlgrenska akademien, tätt följt av Naturvetenskapliga fakulteten.

Figur 4: Antal Hållbarhetsmärkta kurser per fakultet år 2017 och 2018.

I tabell 4 visas antal hållbarhetsmärkta kurser per institution. De institutioner/enheter som har högst andel hållbarhetsmärkta kurser är Förvaltningshögskolan (56 %), institutionen för ekonomi och samhälle (53 %) och institutionen för Globala studier, (36 %).

Bland de med lägst andel finns Högskolan för scen och musik (1 %), Institutionen för data- och informationsteknik (1 %) och Institutionen för filosofi, lingvistik och vetenskapsteori (1 %).

Den största förändringen kan vi se hos konstnärliga fakulteten där ökningen var 59 %. Hos samhällsvetenskapliga fakulteten ser vi en minskning på 2 %, men i övrigt är det en ökande andel kurser som är hållbarhetsmärkta.

Det finns även ett fåtal institutioner som inte hållbarhetsmärkt någon kurs, Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Institutionen för pedagogik och specialpedagogik, Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap samt Psykologiska institutionen.

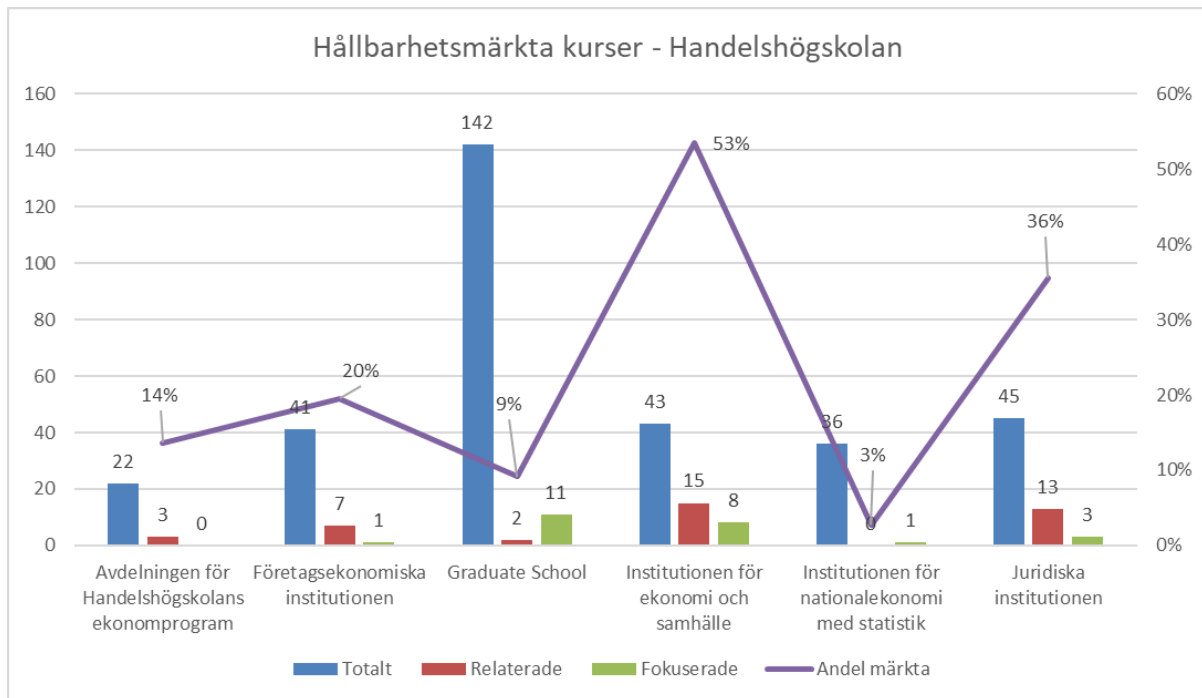
Kurser				
Institution/motsvarande	Totalt	Relaterade	Fokuserade	Andel märkta
Förvaltningshögskolan	34	17	2	56%
Institutionen för ekonomi och samhälle	43	15	8	53%
Juridiska institutionen	45	13	3	36%
Institutionen för globala studier	80	15	12	34%
Institutionen för neurovetenskap och fysiologi	147	47	1	33%
Institutionen för biologi och miljövetenskap	124	29	9	31%
Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande	79	18	5	29%
Institutionen för biomedicin	46	12	0	26%
Institutionen för vårdvetenskap och hälsa	121	31	0	26%
Institutionen för medicin	100	20	3	23%
Företagsekonomiska institutionen	41	7	1	20%
Institutionen för odontologi	61	11	0	18%
Institutionen för kemi och molekylärbiologi	106	14	5	18%
Institutionen för fysik	142	24	1	18%
Institutionen för geovetenskaper	73	7	4	15%
Enheten för pedagogisk utveckling och interaktivt lärande	7	1	0	14%
Avdelningen för Handelshögskolans ekonomprogram	22	3	0	14%
Institutionen för kliniska vetenskaper	37	5	0	14%
Institutionen för kost- och idrottsvetenskap	120	7	7	12%
Statsvetenskapliga institutionen	85	2	6	9%
Institutionen för tillämpad informationsteknologi	64	6	0	9%
Graduate School	142	2	11	9%
Institutionen för historiska studier	100	8	1	9%
HDK - Högskolan för design och konsthantverk	218	15	1	7%

Institutionen för språk och litteraturer	347	23	1	7%
Institutionen för marina vetenskaper	61	1	2	5%
Institutionen för kulturvård	103	4	1	5%
Institutionen för litteratur, idéhistoria och religion	172	5	3	5%
Institutionen för svenska språket	80	3	0	4%
Institutionen för socialt arbete	58	2	0	3%
Institutionen för didaktik och pedagogisk profession	88	1	2	3%
Institutionen för nationalekonomi med statistik	36	0	1	3%
Institutionen för matematiska vetenskaper	111	3	0	3%
Institutionen för kulturvetenskaper	89	2	0	2%
Akademien Valand	97	1	1	2%
Högskolan för scen och musik	402	4	0	1%
Institutionen för data- och informationsteknik	131	0	1	1%
Institutionen för filosofi, lingvistik och vetenskapsteori	138	1	0	1%

Tabell 5: Hållbarhetsmärkta kurser per institution.

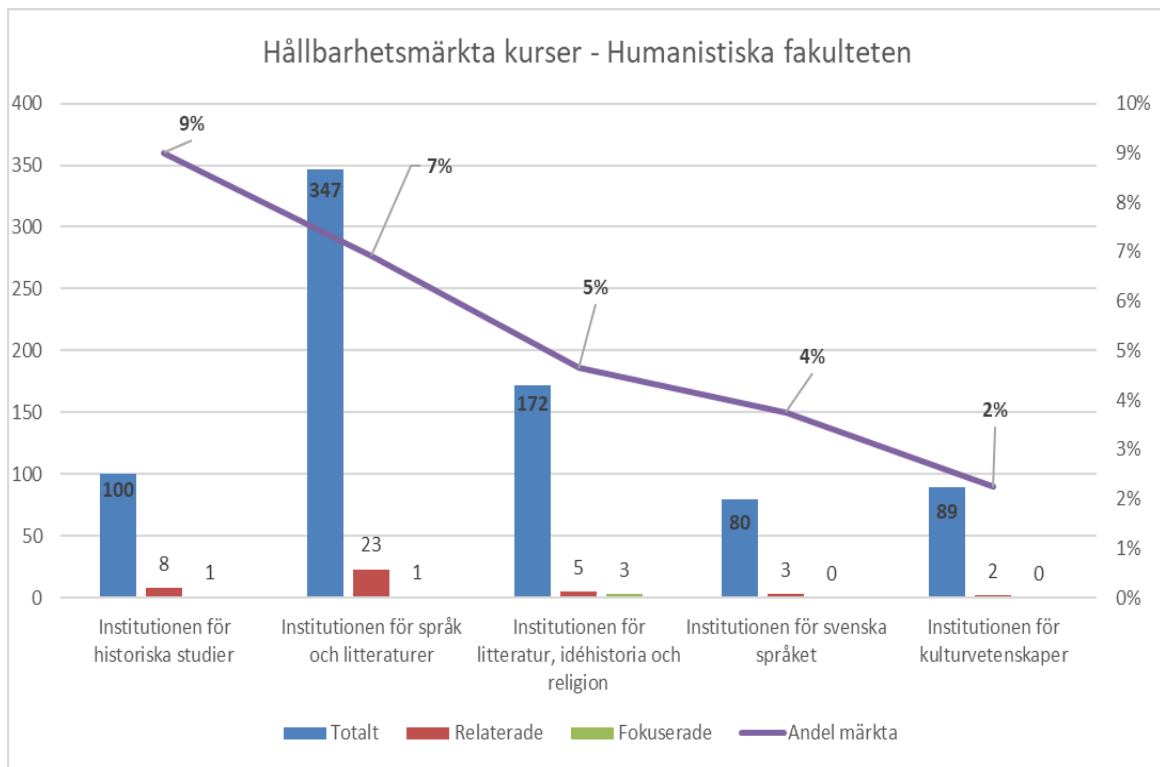
3.5 Hållbarhetsmärkta kurser för respektive fakultet

Nedan följer situationen vid respektive fakultet. Generellt är graferna uppbyggda så att de visar totala antal kurser vid institutionen⁴, antal hållbarhetsrelaterade, antal hållbarhetsfokuserade samt andelen hållbarhetsmärkta kurser.

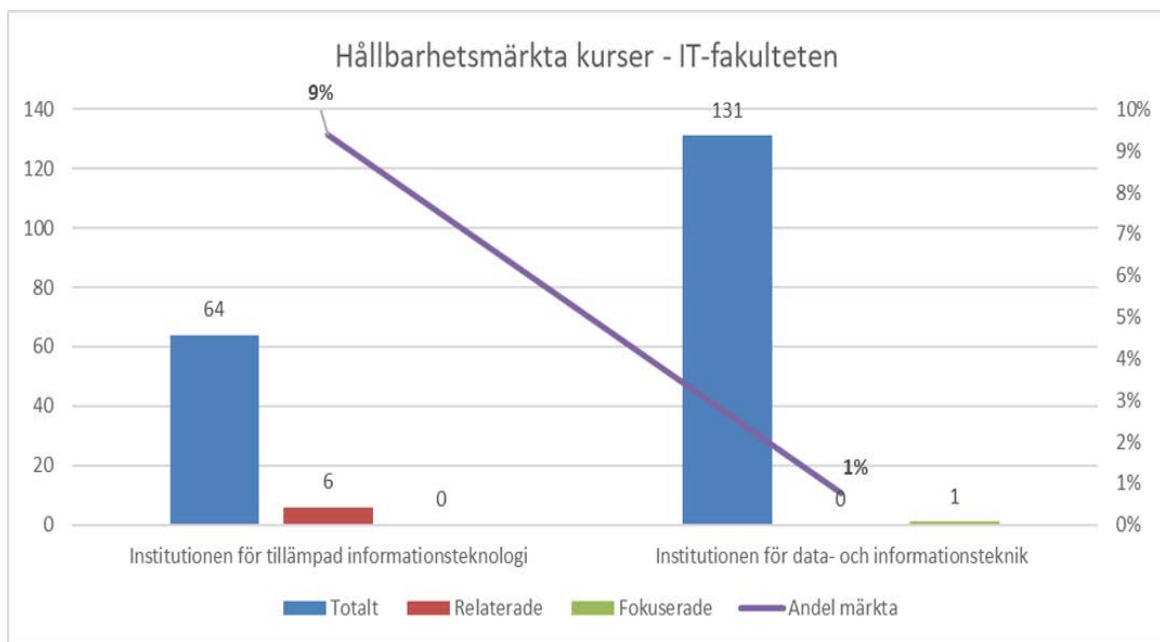

Figur 5 Handelshögskolan

⁴ Statistiken avseende kurser är från Gubas kursplan

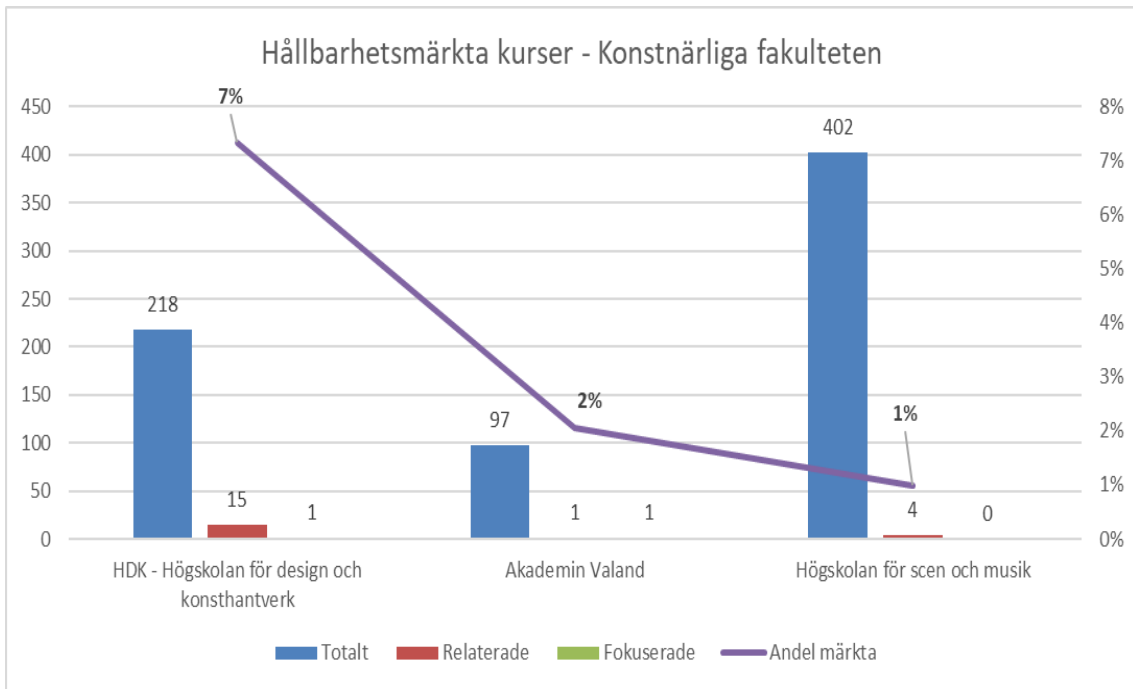

r 6

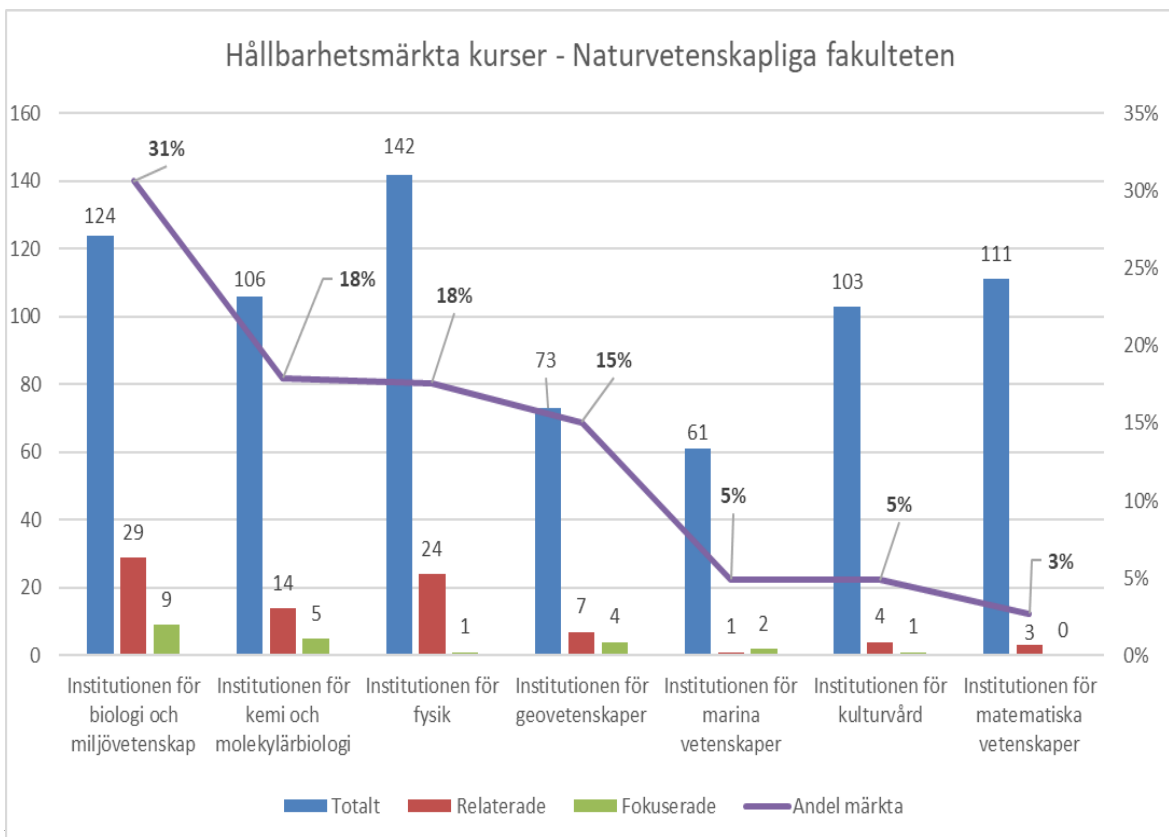

r 7

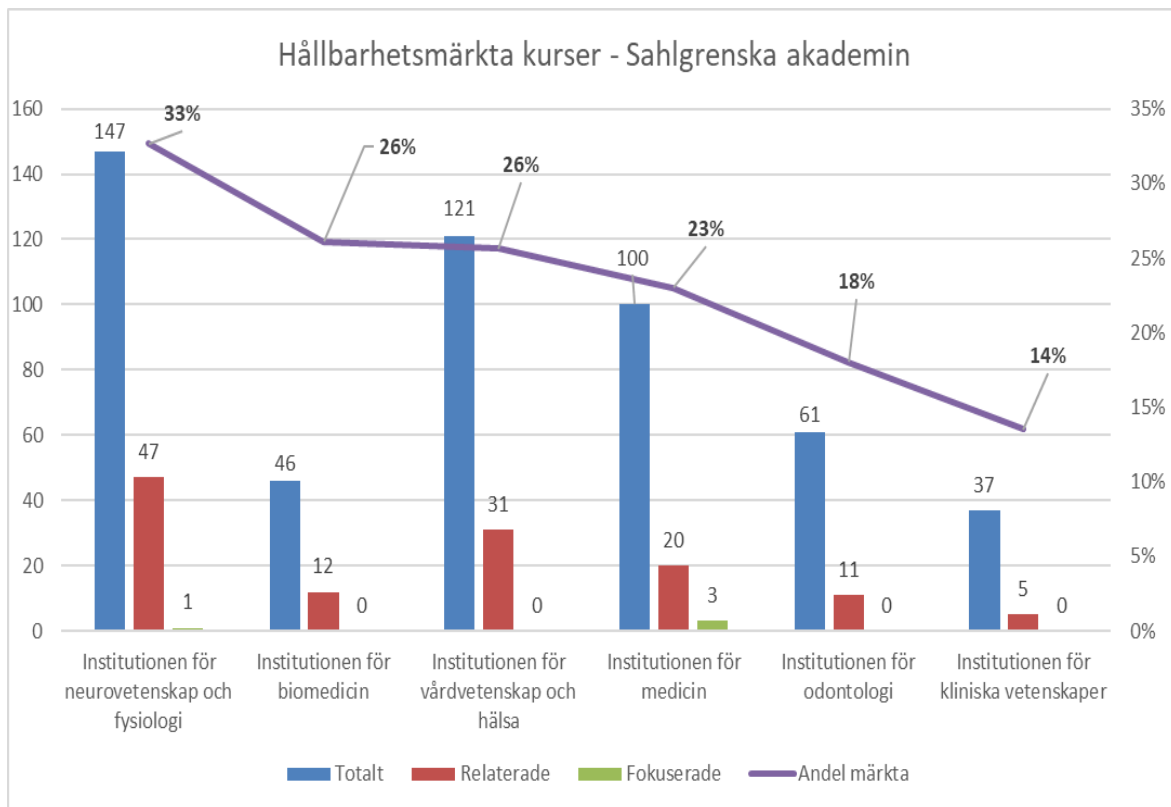
IT-fakulteten

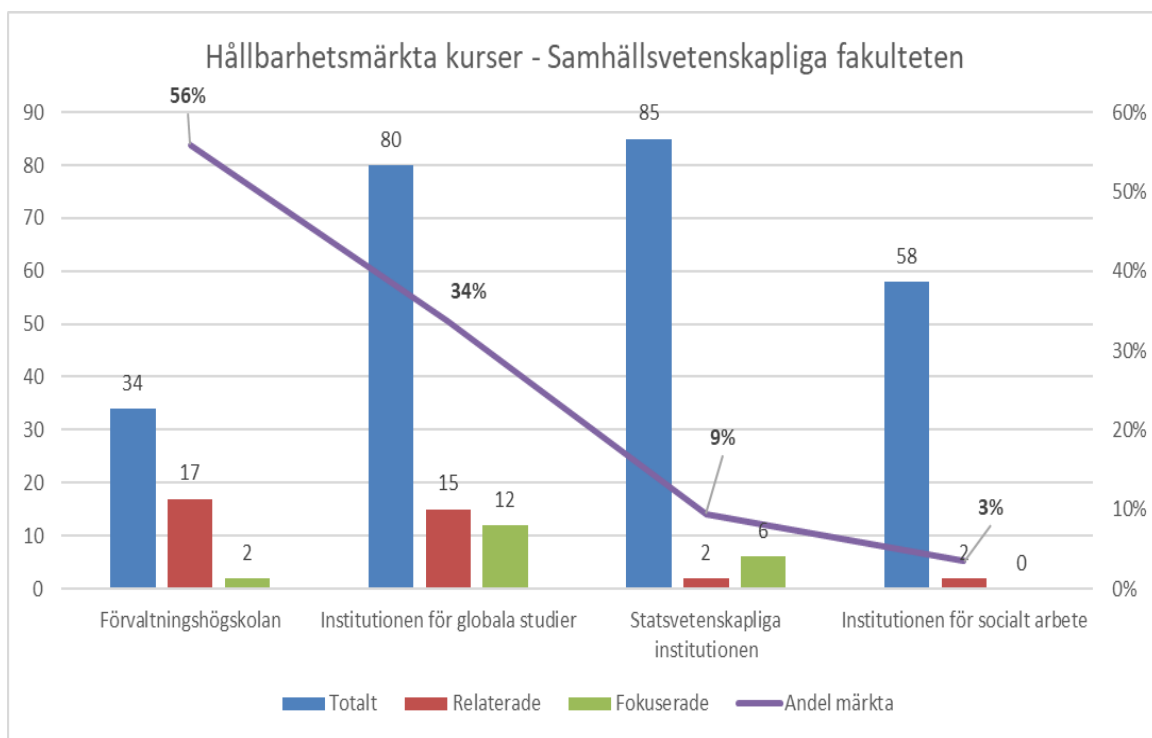
Figur 8 Konstnärliga fakulteten

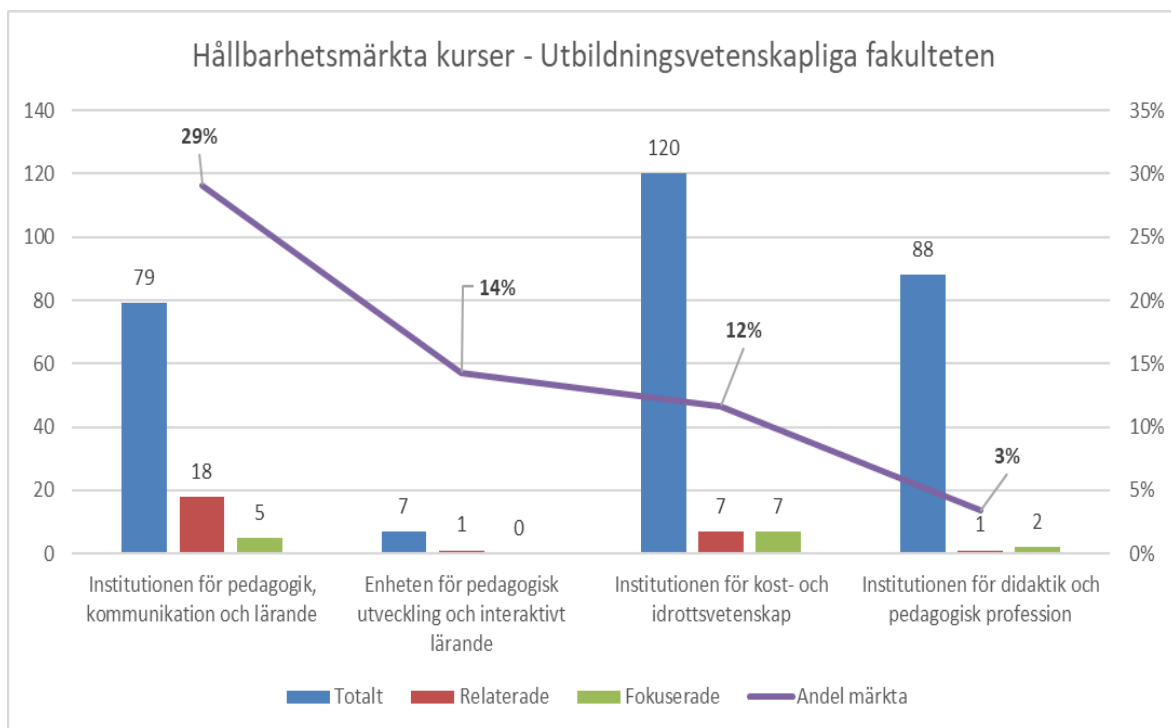
9

10

r 11

12

I sammanhanget ska nämnas att utbudet av kurser respektive program varierar mellan de olika fakulteterna. Till exempel ges vid Sahlgrenska akademien nästan enbart utbildningsprogram och endast ett fåtal fristående kurser medan Humanistiska fakulteten har få program och många fristående kurser. Det är också viktigt att vara medveten om att antalet märkningar inte tar med i beräkningen respektive fakultets storlek.

4. Analys och diskussion

Den positiva utveckling avseende hållbarhetsmärkningen har fortsatt under 2018. Både kurser och program ökar och universitetet upprätthåller en gynnsam trend.

Fakulteterna och institutionerna arbetar uppenbarligen med märkningen och de gör så relativt fristående från varandra. Här bör finnas möjligheter att söka samverkan såväl inom fakulteterna som mellan dem. Till exempel hur kriterierna för märkningen kan/bör tolkas och för att sprida erfarenheter från de som ”knäckt koden” för hur kriterierna tillämpas. Det är tydligt att det finns ett behov av att klargöra innebörden av märkningen samt tolkningen och tillämpningen av dess kriterier. De som sätter sig in i märkningen ställs ganska direkt inför en situation där de inte endast behöver fundera över sin egen kurs och hur den kunde hållbarhetsmärkas utan även hur våra egna kriterier bör tolkas. Detta är troligen en tröskel som påverkar antalet märkta kurser, och här finns en del saker vi kunde göra för att undanröja tveksamheter.

Troligtvis är det dock inte endast utveckling/förtydligande av kriterier som det bör satsas på utan även strukturen och strategin för hållbarhetsmärkningen. Ett förtydligande rörande ansvarsfördelning kunde vara relevant, i Handlingsplanen för miljö och hållbar utveckling 2017-2019 pekas prefekt/dekan i arbetet med att ”stärka arbetet med hållbarhetsmärkningen”, men det ges få ledtrådar till vari detta

kunde bestå. Strategiskt skulle det sannolikt gynna hållbarhetsmärknigen om den ”syntes” mera i diskussionerna vid universitetet; ett tydligt tryck från centralt håll i frågan skulle säkert generera flera märkta kurser och program.

Institutionerna och fakulteterna behöver sannolikt reflektera mera över sin egen nytta av att märka kurser och program:

- Vilka fördelar kan hållbarhetsmärknigen ge i kampen om studenter?
- På vilket sätt gör hållbarhet oss till en mera attraktiv arbetsgivare?
- Vilket mervärde tillför hållbarhetsmärknigen i just våra kurser och våra program?
- Hur kan vi underlätta hållbarhetsmärknigen?

Institutionerna skulle ha nytta av att samverka/diskutera inom fakulteten avseende dessa frågor, och även andra med koppling till hållbarhetsmärknigen. Institutionerna uppmuntras att se över ansvarsorganisationen för märknigen. Fakulteterna kunde betona vikten av märknigen och på så vis stödja institutionerna i arbetet; detta görs i viss utsträckning redan idag men det finns möjligheter att stärka detta arbete.

Det finns idag inte något formellt forum för att sprida erfarenheterna med hållbarhetsmärkning, utan detta hanteras via personliga nätverk samt genom aspektansvarig vid GMV. Göteborgs centrum för hållbar utveckling har i Handlingsplan för miljö och hållbar utveckling 2017-2019 ett uppdrag att stödja och samordna i frågan om hållbarhetsmärknigen och verkar inom ramen för sina resurser med detta.

Det pågår ett arbete med att utveckla fakulteternas verktyglådor, men det går även att uttyda att verktyglådornas roll är relativt begränsad i arbetet med märknigen. Förväntan är ju att fullt uppdaterade, utvecklade och presenterade verktyglådor kunde underlätta och stimulera medarbetare i arbete med märknigen; där är vi inte i nuläget.

För Göteborgs universitet kunde hållbarhetsmärknigen i ökad grad ses som en konkurrensfördel i marknadsföringen av utbildningarna. Hållbar utveckling och hållbarhet är begrepp som har en väsentlig plats i samhället numera och det är inte otroligt att betydelsen av dem kommer att öka med tiden och samhällsutmaningarna. Företag och organisationer vill ha medarbetare som går i takt med tiden och som är väl rustade för att möta aktuella utmaningar, studenterna inser vad potentiella arbetsgivare värdesätter och söker aktivt för att svara upp mot detta. Med detta perspektiv i åtanke förefaller det rimligt att GU vinnlägger sig om att möta efterfrågan på insikter och kunskaper inom området hållbar utveckling. Ett sätt att göra detta är att utveckla vår befintliga hållbarhetsmärkning.

2015 enades världen bakom de globala hållbarhetsmålen, SDG:erna. Dessa 17 mål samlar de strävanden som behövs för att världen ska vara ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar till 2030, hållbar utveckling om en så vill. Här finns en koppling och möjlighet till utveckling avseende vår egen hållbarhetsmärkning. Istället för att som idag ha 10 egna/lokala kriterier kunde vi knyta vår hållbarhetsmärkning till SDG:erna och på så vis komma mera i linje med omvärlden och på samma gång tydliggöra för både studenter och personal vad hållbar utveckling är och hur den integreras i våra kurser och program.

5. Kvalitativ utvärdering av hållbarhetsmärkning och s.k. verktygslåda för lärare

Som en del i den årliga **uppföljningen** görs en kvalitativ uppföljning av arbetet för att uppnå det uppsatta målet. I december 2018 gavs ett uppdrag⁵ till representanter från GUs fakulteter att inkomma med en rapport eller underlag med reflektioner, erfarenheter och förslag avseende *”Förslag för att stärka och utveckla arbetet med att integrera Hållbar utveckling i utbildningar på GU”*.

Följande fakulteter har inkommit med rapporter/underlag:

- Sahlgrenska Akademin (Gunilla Priebe och Mats Sandberg)
- Naturvetenskapliga fakulteten (Johan Boman)
- Handelshögskolan (Mattias Sundemo)
- Samhällsvetenskaplig fakultet (Tom Böhler)
- Utbildningsvetenskapliga fakulteten (Helena Åberg)
- IT-fakulteten (Faramarz Agahi)
- Universitetsbiblioteket (Joakim Lennartsson)

Följande fakulteter har ej inkommit med rapport/underlag:

- Humanistiska fakulteten
- Konstnärliga fakulteten

Inkomna underlag och svar ska analyseras och ett underlag sammanställas i en rapport som utkast för framtida arbete presenteras. Föreståndare för GMV kallar till ett möte och workshop för att gå igenom rapport och gemensamt med representanter från fakulteterna utarbeta en plan för fortsatt arbete. I de inkomna svaren finns det reflektioner och förslag som berör hållbarhetsmärkning av kurser och program och den s.k. Verktygslådan för Hållbar utveckling. Dessa presenteras nedan.

5. 1 Hållbarhetsmärkning av kurser och program

Nedan följer en sammanställning av inkomna reflektioner, synpunkter och erfarenheter från fakulteterna.

G Priebe från Sahlgrenska akademien skriver att: *”I Miljöenhetens (GU, 2014) rapport om HU-märkning av kurser och program anges syftet med märkningen vara att följa upp Högskolelagens direktiv och GU:s mål om HU-integrering samt att tydliggöra för studenter vilka kurser och program som behandlar HU-frågor. Dessa syften kvarstår och återkommer i senare rapporter. Vid ett försök till uppföljning av HU-märkningen av kurser vid SA har det dock framgått att HU-märkningen eventuellt inte stödjer uppnåendet av dessa syften. En ökning av antal HU-märkta kurser ses visserligen under 2018, men om detta har fört verksamheten närmare Högskolelagens målsättning kan diskuteras.”*

G. Priebe konstaterar vidare: *”Ovanstående, tillsammans med att HU-nätverket under flera år har rapporterat om att kriterierna uppfattas som svårtolkade och som för abstrakta för att på ett tydligt sätt ge vägledning för HU-arbetet, har medfört att märkningens syfte har diskuterats kritiskt inom HU-nätverket. Vi har därför kontaktat GMV för att diskutera möjligheten att omarbeta kriterierna så att de istället anknyter närmare till de globala hållbarhetsmålen. Slutsatsen är att HU-nätverkets*

⁵ Utarbetat av Hållbarhetsstrateg vid GU och Föreståndare vid GMV.

uppdrag att främja, uppmuntra och följa upp HU-märkningen av kurser har uppnåtts. Detta innebär dock inte med självklarhet att en ökad integrering av HU i utbildningarna har skett eller att studenterna har lärt sig mer om HU, utan uppföljningen visar snarare att kriterierna behöver omarbetas”.

H Åberg från Utbildningsvetenskap konstaterar att det är viktigt att fullfölja och utveckla de insatser som görs över tid: *”Min erfarenhet är att det kan ta lång tid att innan saker anammas av vissa. Om vi tar exemplet hållbarhetsmärkning av kurser ser jag att det nu börjar ta fart på vår fakultet. Vissa institutioner/ individer var tidiga på bollen och andra kommer till nu. Kanske har ett starkare studenttryck bidragit. Samtidigt behöver stöd till detta utvecklas och kvaliteten i märkningsprocesser höjas. Det är ett behov som GMV redan sedan länge dokumenterat i utvärderingar utan att vi sett systematiska kvalitetsstärkande åtgärder. Ett allt för stort fokus på att i årsredovisningar räkna antalet märkta program utan att ta hänsyn till kvalitetsaspekter riskerar att underminera trovärdigheten i systemet och lojaliteten till det. På utbildningsvetenskap såg vi ett behov av en handläggningsordning för märkning av program och ett förslag till en sådan finns nu. I den processen hade vi uppskattat att fakulteternas samordnare hade kunnat mötas på GMV för att diskutera och lära av varandra när det gäller behov och lösningar.”*

M Sundemo på Handelshögskolan skriver att Hållbarhetsmärkningen bör utvecklas så att den relaterar till de globala målen: *”Märkningen utvecklades och fastställdes innan de globala hållbarhetsmålen antogs av FN:s medlemsländer 2015. Målen har kommit att utgöra en internationell gemensam referensram för hållbarhet och det finns därmed goda skäl att även låta målen påverka universitetets hållbarhetsmärkning av kurser och program.”*

M Sundemo konstaterar vidare att en revidering inte är enkel i sig: *”Att revidera märkningen är dock inget som görs i en handvändning och om GMV ska leda en process för att revidera märkningen krävs förankring i utbildningsnämnden och ett formellt uppdrag därifrån. Ett förslag är att formera en grupp med representation från samtliga fakulteter vilka får stå som avsändare till det gemensamma förslaget som gruppen utarbetar och därefter skickas ut på remiss till lämpliga instanser. Det är viktigt att en reviderad märkning blir genomtänkt, transparent och tydlig för såväl lärare som studenter. Frågan diskuterades helt kort på senaste mötet i Handelshögskolans råd för Hållbar Utveckling där alla medverkande ställde sig positiva till att revidera märkningen så att den kopplar till de globala hållbarhetsmålen. En ny märkning bör in någon form adressera målens interdisciplinära natur och komplexitet.”*

F. Agahi från IT-fakulteten skriver, vi har försökt och försöker att vid uppdatering av kursplaner och utbildningsplaner införa lärandemål om hållbarhet, och därmed hållbarhetsmärka våra utbildningar så mycket som möjligt. *”Kriterierna för hållbarhetsmärkning av kurser och program är bra. Mestadels positiva till att det finns kriterier men är svårt att applicera på kurser och program. Kriterierna är för generella och abstrakta.”*

J Boman på Naturvetenskaplig fakultet skriver att: *”Vi har en hållbarhetsmärkning som kan fungera som morot och ett sätt att visualisera vårt HU-arbete för t ex rekrytering av studenter. Den har fungerat bra genom åren men måste göras om utifrån de 17 globala hållbarhetsmålen.”*

Vidare skriver J Boman att GU ska satsa på en eller flera tjänster för personer som utvecklar kursplaner åt ett hållbart håll s.k. *”Curriculum developer”.*

”Trots att vi nu jobbat länge med hållbar utveckling i utbildningen, och har märkning för det, saknas det i GUBAS obligatorisk information om HU. Under kursens lärandemål (i GUBAS) finns det möjlighet att märka kursen med fokuserad eller relaterad. Men ska det vara på allvar måste vi ju

också veta vad det är som gör att kursen märks, vilka undervisningsformer som stöder detta och hur det examineras. Eftersom vi inte har kommit längre på alla dessa är måste vi ha stöd här. Om vi fortsätter på märkning av kursplaner så hänvisas i hjälptexten till GU:s Miljöhandboks webbsida. Där får man vara lite detektiv och utrustad med lite fantasi och tålamod för att hitta information om hur man HU-märker kursen. Varför hänvisas inte direkt till Märkningssidan?”

5.2 Verktöglåda för lärare

Nedan följer en sammanställning av reflektioner, synpunkter och erfarenheter från fakulteterna avseende ”Verktöglåda för hållbar utveckling i utbildningen vid Göteborgs universitet”.⁶

Verktöglåda är tänkt som en gemensam resurs och kunskapsunderlag för medarbetare vid samtliga fakulteter vid Göteborgs universitet som arbetar med hållbar utveckling. Därutöver har varje fakultet enligt beslut i Utbildningsnämnden i februari 2017 ansvar för att utveckla en egen verktöglåda.

G Priebe från Sahlgrenska akademien drar slutsatsen att: ”HU-nätverkets uppdrag att hålla verktöglådan uppdaterad, av tekniska skäl, inte har kunnat uppnås. Slutsatsen är även att GU:s nya verktöglåda är väl försedd med material som kan användas av SA-lärare, för både undervisning och egen kompetensutveckling, men att denna kan kompletteras med en SA-övergripande HU-webbplats. Här föreslås därför att:

- undersöka möjligheten att skapa en HU-webbplats med flikar för forskning, utbildning med flera verksamhetsområden undersöks
- undersök möjligheten att en eventuell SA-övergripande HU-webbplats länkar till GU:s verktöglåda, till nationella och internationella resurser liksom till program- och ämnesspecifikt material som möter SA-lärares och studenters önskemål om konkretisering och professionsspecifik HU-tillämpning
- HU-nätverket ges förutsättningar att samla in underlag a la ”goda exempel” från respektive program.

Helena Åberg på Utbildningsvetenskap konstaterar att: ”Verktöglådor på fakultetsnivå är något som jag personligen är tveksam till. Att utveckla och underhålla dessa liksom att ge utbildning runt dem är allt för resurskrävande och ett projekt som enligt min mening bör drivas på GU-gemensam om inte nationell nivå.”

M Sundemo på Handelshögskolan skriver att: ”Genom projektet verktöglådan för hållbar utveckling utvecklade GMV en plattform för att nå intresserade (men inte särskilt kunniga) lärare med relevant hållbarhetsrelaterad information. Projektet har initierats från Sahlgrenska akademien som i samverkan med GMV utvecklade den första versionen. En universitetsgemensam verktöglåda utvecklades därefter, som finns tillgänglig på medarbetarportalen, och det fortsatta ansvaret för användning och utveckling av fakultetsspecifika verktöglådor ligger på fakulteterna. Verktöglådan har för Handelshögskolans del svarat dåligt mot de behov som funnits och finns, och kom därför aldrig att ”lyfta”. Större roll har den spelat för Sahlgrenska Akademien, men projektet som helhet blev aldrig ett välanvänt stöd. Orsakerna till detta kan varit många men några var troligen: svårighet att göra ”lådan” fakultetsspecifik på ett rimligt sätt, svår struktur, ”högt och lågt” avseende innehåll och en teknisk plattform och utformning som var långt från ideal. Utöver detta krävdes orimligt mycket tid och kraft för att hålla plattformen något sånär uppdaterad. En lärdom från projektet ”verktöglådan” (som undertecknad drar) är att det är högst tveksamt om denna typ av plattformar och stöd ska ges från central nivå. Arbetet utformas för långt ifrån verksamheten och kommunikationskanalerna mellan

⁶ <https://medarbetarportalen.gu.se/service-stod/hallbar-utveckling/>

”verksamheten och stödet” var inte tillräckligt väl utvecklade. Dessutom finns redan en mängd olika internationella verktyg som utvecklats av FN, världsbanken, m.fl.”

Johan Boman från Naturvetenskap konstaterar att: *När det gäller verktygslådan kommer vi på N! att byta fokus lite. Någon form av stöd behöver vi fortfarande, men vi diskuterar om vi ska kalla det Verktygslåda. Om vi ska jobba mot/med de 17 målen tycker jag att vi behöver med fakultetsövergripande arbete. Vitsen med dessa mål är ju att det ska vara mer eller mindre omöjligt att snöa in på ett mål och en aspekt av målet utan att komma i kontakt med de andra målen - eller delar av dem. Mer samarbete och Märkning med fokus på de 17 målen.*

J Boman skriver vidare att: *”På vår fakultet kommer vi att arbeta vidare med den inventering vi gjorde för något år sedan och fokusera arbetet på de 17 globala målen. Vi undersöker nu om vi kan integrera HU i forskning, forskarutbildning och grundutbildning på något symbiotiskt sätt.”*

T. Böhler på Samhällsvetenskapliga fakulteten skriver att: *”Om man ser till hur GUs gemensamma verktygslåda för hållbar utveckling i utbildningen ser ut idag så förefaller det som den i det stora hela har en fungerande struktur, men att innehållet borde göras mer levande. Det handlar då dels om att innehållet borde bättre spegla status på det pågående arbetet och dels om att göra det mer synligt vilken hjälp man som lärare eller lärarlag kan få i sitt arbete med hållbarhetsorienterad kursutveckling och kursmärkning.”*

T. Böhler konstaterar vidare att: *”Med tanke på att man vid återkommande tillfällen i verktygslådan blir informerad om att Göteborg universitet har som ambition att bli en av Europas ledande universitet när det gäller att integrera hållbar utveckling i forskning och utbildning, förefaller det var viktigt att se till att all information i verktygslådan rörande arbete i denna fråga är uppdaterat och att alla länkar leder någonstans. Det borde alltså finnas en person som arbetar dels med att hålla verktygslådan uppdaterad med tanke på status på GUs eget hållbarhetsarbete men också med tanke på nya perspektiv, verktyg, tankar som används på andra universitet i arbetet med att integrera hållbar utveckling i utbildningen.”*

5.3 Förslag för att stärka integrering av hållbar utveckling i utbildning

I detta avsnitt lyfts några intressanta och strategiska förslag fram från dem som rapporterat. De beskrivs i punktform:

- *Bestäm ambitionsnivån är viktigast. Är vi nöjda med läget, så OK. För mig betyder det minsta möjliga insats och ett mediokert universitet. Vill vi dra nytta av att flera av våra medarbetare är aktiva i olika globala organ som jobbar för en hållbar framtid, varför marknadsförs inte det för att locka studenter?*
- *GU har hittills tassat fram försiktigt när det gäller att integrera hållbar utveckling (HU) i utbildningarna. Det kan delvis bero på att arbetet delegerades till verksamheterna. Resultatet har blivit att det går långsamt utan en tydlig styrning. Vi styr t ex numera över vår studentinformation från institutionernas hemsidor till Studieportalen. Där finns inte ett ord om hållbar utveckling. Det är ju skandalöst alternativt visar det på hur lite universitet bryr sig om HU i utbildningen. Detta måste utvecklas.*
- *GU gjorde jättebra ifrån sig i UKÄ:s utvärdering, men vi har inte spunnit vidare på det i någon högre utsträckning. Här finns massor att göra och utveckla.*
- *Framgången för forskare på GU, som tillika är lärare, mäts via publicering. Publicering hjälper oss att fördjupa oss i det vi skriver om, så ett stöd borde införas för att vi ska skriva vetenskapliga artiklar även om vår undervisningsutveckling, med fokus på HU. Om stödet*

marknadsförs och även inbegriper stöd för att utforma och utvärdera utbildningen så att det blir publicerbara resultat skulle mycket vara vunnet.

- Parallellt med fakultets-interna insatser behöver det dock också utvecklas ett interdisciplinärt HU-nätverk av forskare och lärare, eftersom ingen enskild individ eller lärarkår kan omfatta tillräcklig HU-kunskap för interdisciplinär undervisning som håller tillräcklig kvalitet för universitetsnivå.
- HU-nätverket på vår fakultet skulle kunna inventera önskemål om insatser för lärares HU-kompetensutveckling, undersöka möjligheten att via GMV skapa en universitetsövergripande resursbas med HU-föreläsare, samt identifiera existerande goda exempel på interdisciplinära undervisningsinslag som är relevanta för flera program.
- Fortsatt Integrering av hållbarhetsperspektiv i PIL-kurser. PIL-enheten har under 2018 hållbarhetsmärkt kursen: "Högskolepedagogik 3: Självständigt arbete, 5 hp". Det är viktigt att driva arbetet vidare, dvs. hur kan hållbarhet på ett bra sätt integreras i dessa pedagogiska kurser? Hur matchar det fakulteternas och institutionernas behov?
- Vi bör öka medvetenhet bland kollegor att aktivt försöka hållbarhetsmärka (på riktigt och helhjärtat) i våra kurser och program.
- Vi borde systematiskt lyfta och synliggöra studenternas arbete som uppsatser, projekt och inlämningar som tydligt handlar om och diskuterar hållbarhet.
- En arbetsgrupp eller en ansvarig person - på institutionsbasis bör utses för att arbeta med hållbarhetsintegrering.
- Bibliotekets inslag av hållbarhetstema på informationskompetenskurser kan också utvecklas och vara inkorporerat i fler kurser. Den webbkurs som biblioteket har (Resurser inom hållbar utveckling) och som idag finns öppen och tillgänglig för alla på GUL kan lyftas upp mer och synliggöras för alla studenter.
- GMV bör ha en fortsatt stark roll i arbetet och vara drivande och även kunna komma med konkreta tips till institutioner och fakulteter och även fungera som ett stöd och ett bollplank. Ständigt pågående arbete att ständigt vidareutveckla verktygslådor som ett stöd och kunskapsbank är viktigt. Resurser som är viktiga är självfallet att ha kompetenta lärare inom hållbar utveckling kopplat till sin undervisning och se till att de ständigt är upplysta om fördjupningskurser.
- Viktigt att GMV fortsätter sitt starka nätverkande med andra universitet och lärosäten i Norden, Europa och världen då man kan ha stor nytta av varandra av att komma vidare i arbetet med bra resurser.
- En viktig resurs är ju också att GU:s ledning fortsättningsvis inser vikten av detta och ställer medel till förfogande som behövs.
- Det är viktigt med en GU-policy med vissa minimikrav på hur man både på institutioner och fakulteter fortlöpande skall stärka arbetet med att integrera hållbar utveckling och Agenda 2030 i utbildningarna på GU. Viktigt att sätta upp ett antal mål med delmål och kanske som aktivitet ha som utgångspunkt för arbetet att ha arbetsgrupper som motsvarar varandra på lika fakulteter och ha ett tätt samarbete och utbyte mellan dessa. Det är viktigt att arbetet är väl förankrat i hela GU:s verksamhet generellt och att universitetsledningen prioriterar arbetet
- Det är alltid viktigt med framförhållning. Viktigt för framgång är också att ha med sig lärare som undervisar studenter och att de också har en god kunskap och kännedom gällande hållbar utveckling kopplat till sitt ämne och Agenda 2030 med de 17 globala målen. Att arbeta väl organiserat och strukturerat på bästa sätt. Strategiskt viktigt att anpassa inslagen av hållbar utveckling på nya program och utbildningar. Man bör alltid försöka att få till inslag för studenter så att det är en naturlig del av en viss delkurs, så att de kan knyta an till sina studier och se ett samband. Också viktigt att hela tiden mäta vad studenterna lär sig och hur

de tar till sig denna viktiga kunskap om hållbar utveckling både genom kvantitativa och kvalitativa undersökningar.

5.4 Förslag till uppdrag

Utifrån underlag och analys i denna rapport föreslås Utbildningsnämnden i syfte att ytterligare öka och kvalitetssäkra integreringen av hållbar utveckling i utbildningen:

- Att ge GMV i uppdrag att, i samverkan med representanter från alla fakulteter och UB, utarbeta en plan för att utveckla systemet för hållbarhetsmärkning av kurser och program till att baseras på de globala hållbarhetsmålen (Sustainable Development Goals, SDGs) och Agenda 2030.
- Att ge GMV i uppdrag att, i samverkan med representanter från alla fakulteter och UB, arbeta fram en plan och strategi för hur GU ska stärka/utveckla arbetet med att integrera hållbar utveckling i utbildning.

6. Källor

GMV:s aktivitetslista årsuppföljning 2018

Guria, inrapporterat avseende 2018

GU Årsredovisning 2018

GU Hållbarhetsresultat 2018

Utdrag ur Gubas kursplan

Svar från fakulteterna "Förslag för att stärka och utveckla arbetet med att integrera Hållbar utveckling i utbildningar på GU"